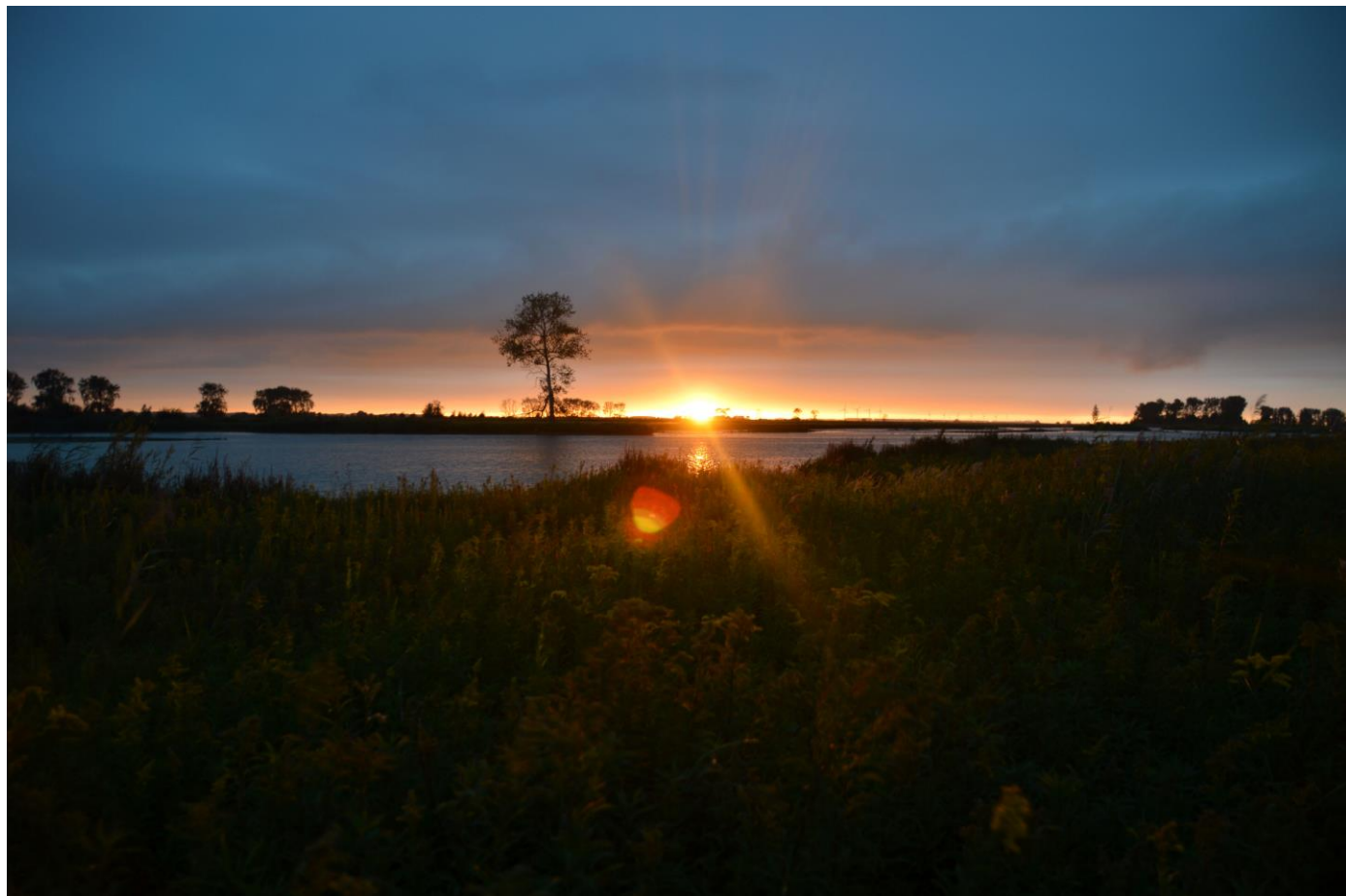

Muizeninventarisatie op het eiland Tiengemeten

in het weekend van 11 tot 13 september 2015

**Door de werkgroep zoogdieren
van vereniging Hoekschewaards
Landschap**

Muizeninventarisatie op het natuureiland Tiengemeten in het Haringvliet.
Coördinaten 083/416

LOCATIE:

Tiengemeten is een eiland in de provincie Zuid-Holland. Het maakt deel uit van de gemeente Korendijk. De naam duidt op de grootte: een gemet is een oude landmaat en omvat ruim 0,4 hectare. Het eiland was bestemd voor akkerbouw, maar is in 2006 door de Vereniging Natuurmonumenten ontwikkeld tot een natuurgebied.

Aan de zuidkant is een gat in de dijk gegraven; een groot deel van het eiland staat nu dagelijks onder invloed van de rivier. Verderop staat het water stil en ontstaat een uitgestrekt moeras. In de oudste polder van het eiland herstelt Natuurmonumenten het oude cultuurlandschap.

In deze oudste polder (Weemoed) is er voor gekozen om het beeld van de agrarische geschiedenis levend te houden. Er is landbouw en vee. Kortom een agrarisch landschap van voor de industrialisering.

PLAATS VAN DE VALLEN:

Op vijf verschillende plaatsen zijn in totaal 80 vallen geplaatst.

DOEL VAN HET ONDERZOEK:

Het telkens terugkerende doel van deze inventarisatie is het vaststellen van de duurzame aanwezigheid van noordse woelmuizen (*Microtus oeconomus arenicola*) in het gebied, hun aantal en verspreiding over het eiland.

Tevens wordt gekeken naar welke andere soorten er in dit terrein voorkomen. De noordse woelmuis geniet de hoogste graad van bescherming, zowel landelijk als Europees. Het is de enige endem van Nederland en even zeldzaam als de reuzenpanda of Siberische tijger.

Voor 1990 waren op het eiland Tiengemeten geen andere woelmuizen bekend dan de noordse woelmuis. Helaas hebben andere soorten zoals de veldmuis (*Microtus arvalis*) hun intrede gedaan op het eiland. Dit zorgt voor een voortdurende spanning tussen deze soorten woelmuizen. Krijgt de veldmuis de kans om steeds meer van het eiland te koloniseren? Of weten de omstandigheden op het eiland en de noordse woelmuis verdere uitbreiding te voorkomen? Nader onderzoek blijft daarvoor nodig.

VANGST METHODE & BIOTOOP:

In het weekend 11 t/m 13 september 2015 hebben leden van het Hoekschewaards Landschap, 80 Longworth en Heslinga muizenvallen geplaatst en gecontroleerd. De gebruikte Longworth en Heslinga vallen worden in heel Nederland gebruikt op dezelfde wijze en met ongeveer hetzelfde lokvoer. De vallen zijn in paren en raaien geplaatst met een minimale onderlinge afstand van ten minste 10 meter.

De vallen zijn op zaterdag 05 september 2015 neergezet met hooi en lokvoer maar nog niet scherp gezet; dit om de muizen te laten wennen aan de vallen.

De vallen zijn op vrijdagochtend 11 september 2015 op scherp gezet.

Als lokvoer is gebruikt: appel, wortel, gebroken graan en meelwormen.

De 80 vallen stonden verspreid over het terrein in verschillende biotopen, variërend van moeras tot ruigte vegetatie.

OMSTANDIGHEDEN:

Het weer tijdens de inventarisatie was zeer goed. Alle dagen was de temperatuur tussen de 18 en 20 graden overdag en s nachts een graad of 11. Alleen op zaterdagavond is er enige lichte regen gevallen. De wind was zwak tot matig. En door eerdere regenval in de weken daarvoor waren alle terreinen vochtig tot nat, maar zeer goed begaanbaar

RESULTATEN:

- ✓ De vallen zijn om de twaalf uur geleegd
- ✓ Begonnen is met een avond lichting
- ✓ Totaal zijn er vier lichtingen geweest
- ✓ Dit resulteerde in 2 soorten met een totaal van 21 vangsten
- ✓ 6 exemplaren zijn twee of meerdere malen gevangen

Bij een vangst worden de muizen gemeten, gewogen en gemerkt door wat vacht weg te knippen met een klein schaartje. Dit knippen gebeurt bij elke lichting op een andere plaats in de vacht.

DE GEVANGEN SOORTEN ZIJN:

Noordse woelmuis	(<i>Microtus oeconomus arinicola</i>)	met 13 exemplaren.
Bosspitsmuis	(<i>Sorex araneus/coronatus</i>)	met 08 exemplaren.

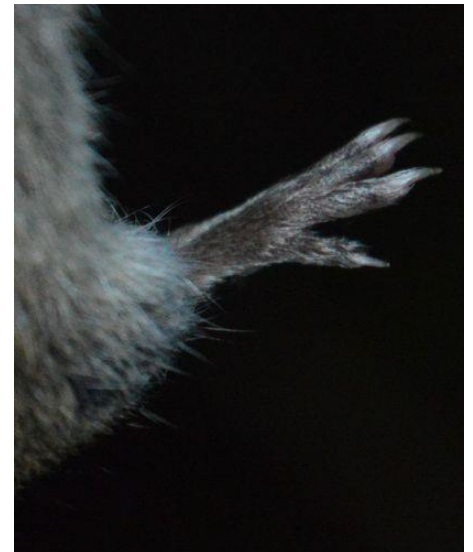
bosspitsmuis

noordse woelmuis

poot noordse woelmuis

De bosspitsmuis (*Sorex araneus/coronatus*), behoort tot de familie van de spitsmuizen (Soricidae). Deze familie valt weer onder de insecteneters. Deze familie van zeer beweeglijke diertjes met een snelle spijsvertering moet 0,75 tot 1,5 keer hun lichaamsgewicht per etmaal eten en kent in Nederland 6 soorten (waarvan drie, mogelijk vier in de Hoeksche Waard - HW). Dat zijn de huisspitsmuis (HW), dwergspitsmuis (HW), gewone bosspitsmuis (HW) en/of de tweekleurige bosspitsmuis, alleen met DNA met zekerheid te determineren, veldspitsmuis en waterspitsmuis.

Zoals gezegd hebben deze muizen veel en vaak voedsel nodig. Vandaar ook de levende meelwormen bij het lokvoer.

Noordse woelmuis (*Microtus oeconomus arinicola*), behoort tot de familie van de woelmuizen. Leden van deze familie zijn planten eters. In Nederland komen 6 soorten voor

(waarvan vier in de Hoeksche Waard - HW). Dat zijn de veldmuis (HW), aardmuis, rosse woelmuis (HW), noordse woelmuis (HW), ondergrondse woelmuis en de woelrat (HW).

Noordse woelmuizen van Tiengemeten september 2015

	geslacht	Lichaamslengte	Staart lengte	Achtersvoet	Gewicht
Nr. 01	man	108 mm	53 mm	20 mm	25 gram
Nr. 02	vrouw	110 mm	49 mm	18 mm	28 gram
Nr. 03	vrouw	112 mm	49 mm	20 mm	30 gram
Nr. 04	man	122 mm	54 mm	20 mm	37 gram
Nr. 05	man	122 mm	50 mm	20 mm	36 gram
Nr. 06	man	122 mm	49 mm	22 mm	*
Nr. 07	man	138 mm	54 mm	22 mm	48 gram
Nr. 08	man	126 mm	43 mm	21 mm	42 gram
Nr. 09	man	112 mm	40 mm	20 mm	36 gram
Nr. 10	man	135 mm	49 mm	20 mm	47 gram

* weegzakje verloren / later weer terug gevonden.

Bijna alle noordse woelmuizen zijn gevangen op locatie 3. Net over de dam in een mono cultuur van Guldenroede. Droog en zonder enige variatie. Niet de biotoop die men normaal zou verwachten. Maar zoals hier onder genoemd bewoont de noordse woelmuis elk biotoop zolang er geen concurrentie is.

Verder zijn alleen op locatie 2 bij de laatste vangst nog twee noordse woelmuizen gevangen. Verder zijn er geen muizen aangetroffen tijdens onze inventarisatie.

CONCLUSIE:

Het lijkt erop dat 2015 een goed jaar is voor de noordse woelmuis. Naast deze inventarisatie, zijn in een eerdere inventarisatie in september ook 10 noordse woelmuizen gevangen. Dat zou te maken kunnen hebben met een verminderde begrazingsdruk, al is het bewijs daarvoor nog erg dun.

Een reden zou ook kunnen dat de dynamiek in de terreinen groot genoeg is voor de noordse woelmuis en te groot voor de andere woelmuizen. Het is ook een vrij nat jaar geweest wat die dynamiek in droog en nat versterkt en wellicht ook meehelpt ten gunste van de noordse woelmuis. Bekend is van de noordse woelmuis dat hij bij afwezigheid van andere

woelmuizen, alle biotopen kan en zal bewonen. Ten onrechte is er het beeld ontstaan dat de noordse woelmuis een voorkeur heeft voor nat en moerasachtig biotoop. Hij is hier echter bij het verschijnen van andere woelmuis soorten naar toe verbannen. En doordat deze soort de flexibiliteit heeft om in een pionierssituatie zich te handhaven, is hij nog niet verdwenen uit ons land.

Ten slotte is de rosse woelmuis (*Myodes glareolus*) (nog) niet op het eiland aanwezig. Elk overtuigend bewijs daarvoor ontbreekt. Dit heeft in ieder geval invloed op de vangst resultaten. Want bij aanwezigheid van de rosse woelmuis is het vangen van andere soorten woelmuizen erg lastig. Dit omdat deze opportunist erg “Trap happy” is, wat inhoudt dat ze gemakkelijk in de val lopen en zich ook laten hervangen.

ADVIES BEHEER:

- Op het huidige beheer valt weinig aan te merken.
- De noordse woelmuis toont aan dat hij zich handhaaft.
- Handhaving van dit beheer op het eiland en regelmatige monitoring zijn wel aan te raden.
- Het eiland Tiengemeten is ongeveer het best gemonitorde gebied van Nederland en Natuurmonumenten. Deze onderzoeken laten zien dat het loont ook rekening te houden met de kleine fauna.
- Mocht de mogelijkheid zich voordoen om op of in de directe omgeving van Tiengemeten eilandjes op te spuiten die permanent omgeven zijn door water en vrij gehouden van teveel bomen, dan biedt dat veel kansen voor vestiging van noordse woelmuis.
- Des te groter de dynamiek des te beter.

ANDERE ZOOGDIER WAARNEMINGEN :

- Tijdens de vangst zelf, waren er nog een aantal hazen en konijnen.

- ❖ De personen die hebben meegewerkt aan deze inventarisatie zijn:
Cees van den Berg, René van Walsem en Merijn van den Hoogenhoff.

- ❖ Hoekschewaards Landschap
September 2015
Tekst: Merijn van den Hoogenhoff
Foto's en kaarten: Google maps / Natuurmonumenten / Merijn van den Hoogenhoff